

Επίγνωση Μεταφορικού Λόγου

Μεθοδολογία Διδασκαλίας Κυριολεξίας - Μεταφοράς

Εξειδικευμένο υλικό ανάπτυξης
δεξιοτήτων Επίγνωσης
Μεταφορικού Λόγου

- Ειδικά διαμορφωμένο
για παιδιά με Αυτισμό

καλώς ήρθες!
Μαύρα μάτια κάνανε
να σε δούμε!

Τι πράμα...

my - book.gr
Πρότυπο Ψηφιακό Εκπαιδευτικό Υλικό

Η συγγραφική ομάδα του my-book.gr

Περιεχόμενα

Θεωρητικό υπόβαθρο	4
Κατανόηση σημασίας λέξεων-φράσεων	14
Κυριολεκτικός - Μεταφορικός Λόγος	16
1ο Επίπεδο – Εξήγηση κυριολεκτικών και μεταφορικών προτάσεων	16
2ο Επίπεδο – Κυριολεκτική σημασία φράσεων	28
«Δύο γάιδαροι μαλώνανε σε ξένον αχυρώνα»	28
«Κάμε το καλό και ρίχ' το στον γιαλό»	29
«Δάσκαλε που δίδασκες, και νόμο δεν κρατούσες»	30
«Σταλαγματιά, σταλαγματιά γεμίζει η στάμνα η πλατιά»	31
«Στου κουφού την πόρτα, όσο θέλεις βρόντα»	32
«Έχασε τα αυγά και τα καλάθια»	33
3ο επίπεδο – Ανάλυση καταγωγής φράσεων	34
«Καθαρός ουρανός... αστραπές δε φοβάται»	34
«Κάνει την πάπια»	37
«Χτύπα ξύλο»	40
«Τους ήρθε κουτί»	43
«Έπιασα λαβράκι»	46
«Θα πάει μακριά η βαλίτσα;»	49
«Τρεις κι ο κούκος»	52
«Χρωστά της Μιχαλούς»	55
«Του έριξε το γάντι»	58
«Είσαι εσύ... μία σουπιά»	61
«Χαιρέτα μου τον πλάτανο»	64
«Του ήρθε κεραμίδα»	67
«Αχίλλειος πτέρνα»	70
«Σ' έπιασα στα πράσα»	73
«Ο συνήγορος του διαβόλου»	76
«Κάνει παπάδες»	79
«Μνήμη ελέφαντα»	82
«Από πού κρατά η σκούφια του»	85
«Κατά φωνή κι ο γάιδαρος»	88
«Κάθε κατεργάρης στον πάγκο του»	91
«Άσ' τον να κουρεύεται»	94
«Τα παπούτσια στο χέρι»	97
«Από μηχανής θεός»	100
«Του Κουτρούλη ο γάμος»	103
Παιχνίδια - Δραστηριότητες	106

Θεωρητικό υπόβαθρο

Περίληψη

Συνήθως, η πρώτη αντίδραση σε ανεπιθύμητα συναισθήματα και καταστάσεις είναι αρνητική. Όσο πιο δυσάρεστη είναι η εκάστοτε περίπτωση τόσο πιο δύσκολα τη διαχειριζόμαστε. Πόσο μάλλον ένα παιδί στο φάσμα του αυτισμού το οποίο παρουσιάζει δυσκολίες ως προς την κατανόηση των σκέψεων και των συναισθημάτων του άλλου καθώς και ως προς την αποκωδικοποίηση και πρόβλεψη της συμπεριφοράς του. Επομένως, απαραίτητη είναι η στήριξη των παιδιών με αυτισμό προκειμένου να εναρμονίζονται ομαλότερα σε καταστάσεις που το απαιτούν. Το υλικό εφαρμόστηκε σε μαθητές ηλικίας Β' και Ε' Δημοτικού με διαγνωσμένα συμπτώματα αυτισμού και επικοινωνιακές αδυναμίες. Τα αποτελέσματα του προγράμματος διαμορφώθηκαν μέσω της ποσοτικής έρευνας, με ερωτηματολόγιο σε εκπαιδευτικούς, που αξιοποίησαν τη διδακτική μεθοδολογία παρέμβασης. Συμπερασματικά, αναδείχτηκε πως το παρόν διδακτικό υλικό βασισμένο στη διαβάθμιση των δραστηριοτήτων εμπέδωσης και εξάσκησης ήταν σημαντικό για την καλύτερη γνώση και απόκτηση δεξιοτήτων που απαιτούνται για την ομαλότερη προσαρμογή σε επικοινωνιακές περιστάσεις.

Λέξεις-Κλειδιά: κυριολεκτικός λόγος, μεταφορικός λόγος, επικοινωνία, γλωσσική ανάπτυξη

Εισαγωγή

Μετά τον πέμπτο χρόνο, σε γενικές γραμμές, το παιδί ολοκληρώνει την ανάπτυξη των βασικών ικανοτήτων χρήσης του λόγου και καθίσταται ικανός συζητητής επικοινωνώντας αποτελεσματικά, σχεδόν σε όλες τις περιστάσεις συναλλαγής. Οι επιμέρους παράγοντες, που συμβάλλουν στη δυσκολία κατάκτησης της επικοινωνίας και της γλώσσας στον αυτισμό έχουν σχέση με:

- **Παράγοντες, που οφείλονται στην αυτιστική διαταραχή** (διαταραγμένη κοινωνική επικοινωνία, η μη ενσωμάτωση των επιμέρους επιπέδων της γλώσσας σε ένα ενιαίο σύστημα, οι γνωστικές μειονεξίες και η νοητική ακαμψία).
- **Επιπρόσθετους παράγοντες** (επιπρόσθετες γλωσσικές διαταραχές).

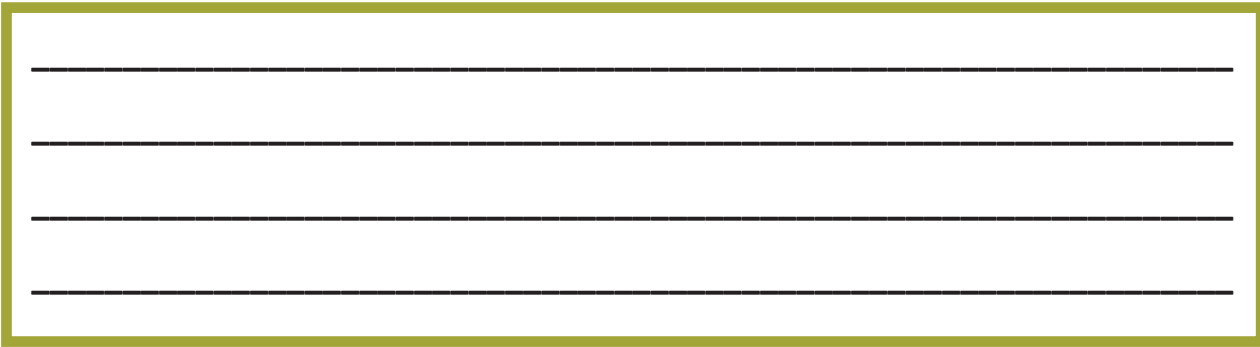
Ειδικότερα, τα παιδιά με αυτισμό έχουν δυσκολία στην κατανόηση της γλώσσας και παρουσιάζουν κυριολεκτικό τρόπο σκέψης, γεγονός που συνδέεται με την περιορισμένη νοητική τους ευκαμψία. Ως αποτέλεσμα, αποδίδουν στις λέξεις μόνο την κυριολεκτική τους σημασία και δεν επεξεργάζονται τους ιδιωτισμούς, το χιούμορ, τον σαρκασμό. Επιπρόσθετα, τα παιδιά με αυτισμό δυσκολεύονται να μεταφράσουν ή να μετατρέψουν σε γλώσσα και γλωσσικές έννοιες τις εμπειρίες, που συλλέγουν από την καθημερινότητα. Για παράδειγμα, παρουσιάζουν σημασιολογικές δυσκολίες, καθώς δε μπορούν να καταλάβουν, πώς τα αντικείμενα είναι λειτουργικά συνδεδεμένα (βελόνα - κλωστή). Έτσι, η σημασιολογική ανάπτυξη μπορεί να παρουσιάζεται περιορισμένη σε συγκεκριμένες σημασιολογικές χρήσεις ή κατηγορίες (π.χ. πιο πολλά αντικείμενα παρά ενέργειες), που τις πιο πολλές φορές είναι οι πιο σημαντικές για το παιδί (π.χ. ονόματα συνδεδεμένα με το φαγητό, με τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντά τους).

Επισήμανση: Εντοπίζεις την πρόταση, που εξηγεί καλύτερα κάθε φράση. Ζωγράφισε/πες μία κατάσταση, που παρουσιάζει κάθε φράση.

Όποιος κυνηγά πολλούς λαγούς, δεν πιάνει κανέναν:

1. Ο καλός κυνηγός πολλούς λαγούς σκοτώνει.
2. Όποιος ασχολείται με πολλές δουλειές, δεν τελειώνει καμία.
3. Όποιος θέλει να κερδίσει πολλά, χάνει κι αυτά, που έχει.
4. Όποιος θέλει να 'χει πολλά, δεν έχει τίποτα.

Επισήμανση: Πού θα χρησιμοποιούσες τη φράση;

Επισήμανση: Ζωγράφισε μία σκηνή.

«Κάμε το καλό και ρίχ' το στον γιαλό»

Επισήμανση: Ποια είναι η κυριολεκτική σημασία της φράσης;

Επισήμανση: Διάλεξε τη σωστή σημασία.

1. Να κάνεις καλό, χωρίς να περιμένεις ανταπόδοση.
2. Ο καλός δεν ξεχνά τις καλές πράξεις.
3. Να μην λες σε κανέναν τις καλές σου πράξεις.
4. Να κάνεις το καλό, όταν έχεις συμφέρον.

Επισήμανση: Φτιάξε 2 προτάσεις με τη φράση αυτή.

- ---

- ---

«Σταλαγματιά, σταλαγματιά γεμίζει η στάμνα η πλατιά»

Επισήμανση: Ποια είναι η κυριολεκτική σημασία της φράσης;

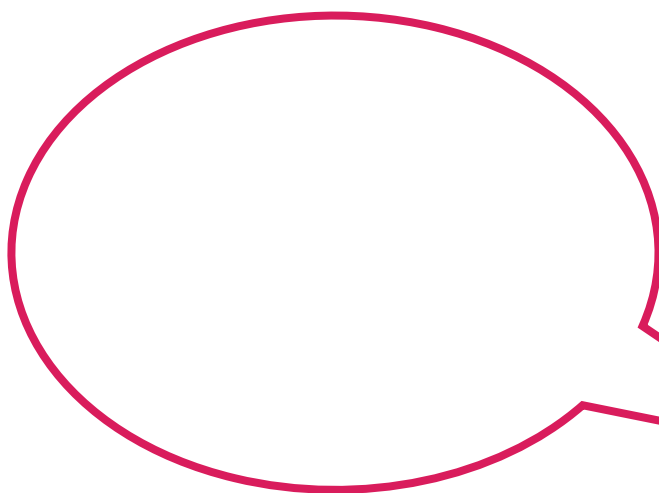
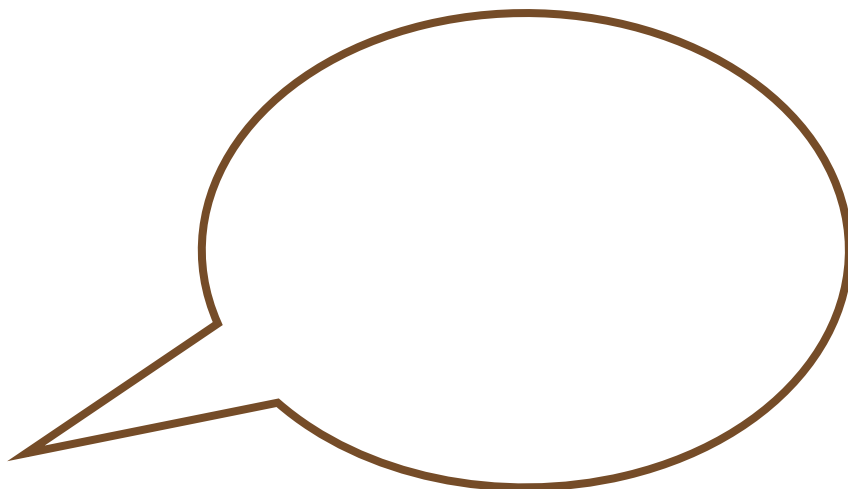
Επισήμανση: Διάλεξε τη σωστή σημασία.

1. Με την υπομονή τα λίγα γίνονται πολλά.
2. Η μεγάλη στάμνα δε γεμίζει με μικρές σταλαγματιές.
3. Είναι κουραστικό να περιμένεις το γέμισμα της στάμνας.
4. Όποιος δεν κάνει οικονομίες, δε γίνεται ποτέ πλούσιος.

Επισήμανση: Φτιάξε 2 προτάσεις με τη φράση αυτή.

- ---

- ---

Κυριολεξία

Κάποιος χτυπάει μία ξύλινη επιφάνεια.

Μεταφορά

Κάποιος προσπαθεί
να αποτρέψει μία
κακή πράξη.

Επισημάνση: Κύκλωσε τη φράση, που ταιριάζει καλύτερα.

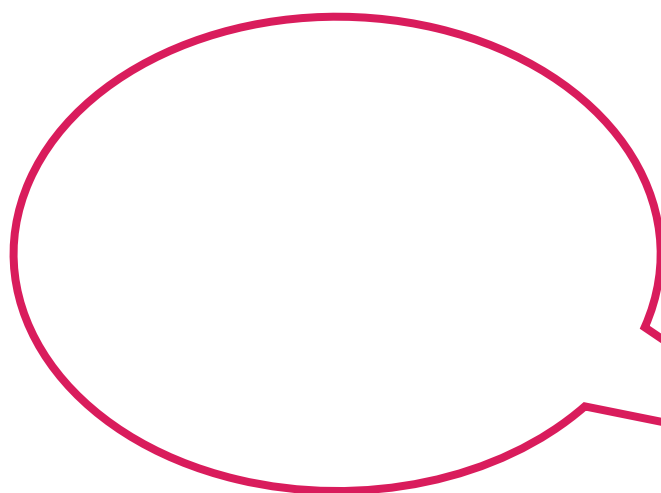
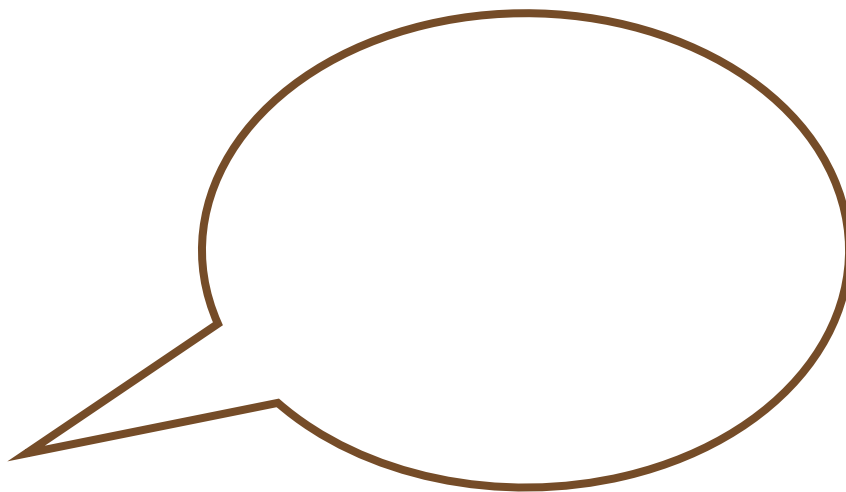
- Όταν κάποιος χτυπάει ξύλο, θέλει να δει, αν είναι κούφιο.
- Όταν κάποιος χτυπάει ξύλο, θέλει να αποτρέψει μία συνθήκη.
- Όταν κάποιος χτυπάει ξύλο, θέλει να ακούσει τον ήχο του ξύλου.

Γενίκευση

Επισήμανση: Πότε χρησιμοποιούμε τη φράση αυτή:

Επισημάνση: Φτιάξε έναν δικό σου διάλογο, χρησιμοποιώντας αυτή την παροιμία.

[illegible]

«Θα πάει μακριά η βαλίτσα;»

Από πού προέρχεται η φράση;

Παλαιότερα, όταν ακόμα δεν υπήρχαν ταξί, τις αποσκευές των ταξιδιωτών μετέφερε ένας άνθρωπος, που λεγόταν αχθοφόρος και περίμενε ειδικά για τον σκοπό αυτό στον σταθμό του τρένου ή του λεωφορείου, ή στο λιμάνι, όπου έδεναν τα επιβατηγά πλοία. Έπαιρνε, λοιπόν, τη βαλίτσα, τη φορτωνόταν στην πλάτη και παρέα με τον πελάτη έφταναν στον προορισμό του.

Αφού αμειβόταν για τον κόπο του, ξαναγύριζε στη θέση του γρήγορα, γιατί όσο πιο πολλά δρομολόγια έκανε, τόσο πιο πολλά χρήματα, έβγαζε. Κάποιοι αχθοφόροι, αντί να κουβαλούν οι ίδιοι τις βαλίτσες, τις έβαζαν σε καροτσάκι, το οποίο τις περισσότερες φορές, έσερνε ένα μικρόσωμο γαϊδουράκι. Για να είναι πιο όμορφο το καροτσάκι τους και να τραβάει την προσοχή του πελάτη, το έβαφαν ή έγραφαν διάφορες φράσεις στα πλαϊνά του, όπως "Εκτελούνται Μεταφοραί", "Κράτα με, σε απόσταση, όσο την πεθερά σου" και άλλα παρόμοια.

Πολλές φορές, θέλοντας να μάθουν εκ των προτέρων, αν θα διανύσουν μεγάλη απόσταση και, κατά συνέπεια, αν θα αμειφθούν καλά ή πόσο κόπο θα πρέπει να καταβάλουν, ρωτούσαν τον πελάτη: "Πάει μακριά, η βαλίτσα;"

Έτσι, προέκυψε η ερώτηση, που κάνουμε κι εμείς σήμερα για μία διαδικασία, που φαίνεται να τραβάει σε μάκρος: "Τι θα γίνει; Θα πάει μακριά η βαλίτσα; Δύο ώρες σε περιμένω!"

Παγώνης, Γ. (Επιμ.). (χ.χ.). *Γιατί το λέμε έτσι; Γνωστές φράσεις και η ιστορία τους*. Αθήνα: Φωτόραμα.

Αποκωδικοποίηση παροιμίας

Ποιος;

•

Τι κάνει;

•

Τι;

•